

CLIO
CLIO

MY BALKANS

sa
C VEJOM

za

ZORU,

AJLE

i BRANKA

sa C V E J O M

Izdavačko preduzeće Clio
Gospodar Jovanova 63, Beograd

Fondacija Moj Balkan (My Balkans)
Svetozara Markovića 22, Beograd

Za izdavače/
Beka Vučo, Zoran Hamović

Urednica/ Beka Vučo

Uređivački odbor/
Ksenija Radulović,
Aleksandar Milosavljević,
Zoran Hamović

Dizajn/ Dragana Lacmanović

Dokumentacija i arhivski materijal/
Jelena Kovačević Barać, urednica
Ana Ogrizović, saradnica

Lektorka/ Nataša Nikolić

Štampa/ Alta Nova
www.altanova.rs

ISBN 978-86-7102-697-0

Knjiga o Branku Cvejiću

EJOM

CLIO
CLIO

MY BALKANS

Beograd/ 2023

Sadržaj

Beka Vučo – *Knjiga* / 11

Srđan Karanović – *Sa Cvejom* / 15

Ksenija Radulović – *Dobri duh Beograda* / 20

NA PUTU KA GLUMI... / 26

Goran Marković – *Minsko polje zvano gluma* / 29

Srđan Karanović – *Dramska sekcija u Petoj beogradskoj* / 30

Radmila Stanković – *Svetionik Dadov* / 33

Svetlana Bojković – *Dadov za sva vremena* (intervju Radmila Stanković) / 33

Svetozar Rapajić – *Bilo jednom na Akademiji* / 35

U SVETU TEATRA / 40

Voja Brajović – *Nemoguće je činio mogućim* (intervju Tatjana Nježić) / 43

Aleksandar Milosavljević – *Na planeti zvanj Pozorište* / 45

Tamara Vučković Manojlović i Gorčin Stojanović – *Branko Cvejić* / 49

Aleksandar Milosavljević – *U Mijačevom klanu* / 51

O Cveji glumcu

Aleksandar Milosavljević – *Kroz malo do velikog* / 55

Andrej Nosov – *Ima sveta, nismo loši* / 56

Draško Adžić – *Song za Cveju* / 59

Glumci o Cveji

Mira Banjac, Jelisaveta Seka Sablić, Anita Mančić, Irfan Mensur,

Goran Jevtić, Nada Šargin – *Ariel pozorišta* (intervju Tatjana Nježić) / 63

Boris Isaković – *Istinitost kao princip glume* / 70

Branka Petrić – *Neki duhovni prostori* / 72

Mirjana Karanović – *Bio je moj prijatelj* / 74

Vanja Ejđus – *Savremen u ideji i igri* / 74

Renata Ulmanski – *Zato!* / 75

Radovan Vujović – Šmeker i gospodin / 76
Dragan Mićanović – Borio se za svaku predstavu / 78
Tanja Bošković – Neustrašiv u glumi i pred glumom / 79

Od Ćirilova... do upravnika

Novica Antić – Cveja i Jovan – dve džepne atomske bombe / 81
Jovan Ćirilov – Branko Cvejić – komičan glumac, ozbiljni upravnik / 84

Kuća o Cveji

Tamara Vučković Manojlović – Njegov život bilo je pozorište / 86
Nevena Nikitin – Mali trag velike zahvalnosti / 89
Mile Buturović – Šta sam naučio od Cveje / 90
Ružica Savić – Ružo, Ružo, dođi 'vamo... / 93
Rade Marković – Pisma / 94
Milica Milanović – Moj pozorišni ujak / 95

BORBE NEPRESTANE... / 104

...protiv zabrana

Aleksandar Milosavljević – Zabrane, traume, borbe / 107
Dejan Mijač – Golubnjača ili Niko nije gledao, a svi pričaju / 108
Aleksandar Milosavljević – Na probi Golubnjače / 112
Žarko Laušević – Dve proskribovanje predstave: Golubnjača i Sveti Sava / 114

... za novo pozorište

Gorica Mojović – Kroz vatru i vodu do novog pozorišta / 119
Aleksandar Milosavljević – Kad bude gotovo, tek tada će početi / 120
Marija Crnobori – Iz dnevnika / 122
Mrđan Bajić – Odras na staklenoj fasadi / 126
Branko Cvejić – Na čvrstim temeljima / 128

... za obnovu regionalnog kulturnog prostora

Dino Mustafić – Moj jaran / 132

(ex)YU i DALJE... / 136

Svetozar Cvetković – 120 na sat / 139
Snježana Banović – Radost susreta / 141

Aleksandar Milosavljević – Mi se nismo ni rastajali / 143
Milena Zupančič – Vreme koje je nestalo / 144
Slobodan Unkovski – U vrtlogu strasti / 144
Paolo Mađeli – Čista poezija u svadljivoj i srećnoj porodici / 147
Jeton Neziraj – O Cveji usred jedne istorije zabune oko imena / 149
Urša Raukar – Voleo je kazalište u sebi a ne sebe u kazalištu / 151
Branislav Žaga Mićunović – Cveja. / Iskre. / 152
Ivan Medenica – Branko Cvejić i JDP na svetskoj mapi / 153

ANGAŽMAN KAO SUDBINA / 166

Biljana Srbljanović – Moj Cveja / 169
Radmila Stanković – Kad je užasu skinuta brnjica / 170

NA SNIMANJU / 174

Marijana Terzin Stojčić – Tihi strateg glumačke otmenosti / 177
Stefan Arsenijević – O filmu Jagode u grlu / 180
Branka Otašević – Ne samo Bane / 182
Radoslav Zelenović – Testament jedne generacije / 185
Siniša Pavić – Bio je pravi junak našeg doba (intervju Radmila Stanković) / 186
Maja Medić i Stefan Arsenijević – Grlom u jagode: 40 Godina TV serije – Branko Cvejić / 190
Maja Medić i Stefan Arsenijević – Grlom u jagode: 40 godina TV serije – Zoran Simjanović, Predrag Miki Manojlović, Bogdan Diklić i Aleksandar Berček / 193
Gordana Marić – Voli me, ne voli me / 195
Dobrića Boba Stojnić – Brak / 195
Aleksandar Milosavljević – Na Tašmajdanu / 196

VAN SCENE I KADRA / 208

Vesna Cvejić – Naših pedeset sedam godina / 211
Bojana Cvejić – Čas poezije / 213
Žarko Cvejić – Sa Spajkom / 214
Aleksandra Jovićević – Cvejofilija / 228
Rajko Grlić – Once Upon a Time in Istria / 231
Beka Vučo – Zelena Grocka / 234
Snežana Lukić Pavlović – Divčbarski dani / 236

Ivana i Zoran Radovanović – *Napajao se sa različitih izvora* / **239**
Snežana Lukić Pavlović – *Leta na Vrniku* / **240**
Ljiljana Drinjaković – *Prijatelj par excellence* / **241**
Čedo Prodanović – *Sa njime ste se naprosto osjećali ugodno* / **242**
Aleksandar Milosavljević – *Divčibarski duvan čvarci* / **242**
Vera Makiedo – *Provodadžija* / **243**
Jasna i Rade Kronja – *Tragovi* / **244**
Dimitrije Pošarac – *Sportista* / **245**
Goran Milašinović – *Portret okom prijatelja* / **254**
Vesna i Vlada Kostić – *Čuvar pozorišta* / **255**
Sanja Džeba – *Naša Povlja* / **256**
Zorana Šuvaković – *Diplomirani Kalenićevac* / **257**
Boško Jakšić – *Cveja iz kancelarije* / **259**
Beka Vučo – *Specijalitet večeri, tatar biftek* / **261**

NA JAVNOJ SCENI / 264

Aleksandar Milosavljević – *Skica za biografiju* / **267**
Jelena Kovačević Barać – *Cvejina poenta* / **268**
Tako je govorio Branko Cvejić (priredila Tatjana Nježić) / **269**
Najlepši posao u pozorištu je biti glumac (razgovarao Dragan S.V. Babić) / **272**
U razgovoru sa Brankom Cvejićem (izjave u intervjuima za medije) / **275**
Još jedna nit u istanjenim pozorišnim vezama / **285**
Narode moj! / **286**
O Dejanu Mijaču / **286**
O Taletu / **289**
Šetnja po sećanjima / **291**

Arhivska građa i dokumentacija

Jelena Kovačević Barać – *Pohranjeno za budućnost* / **293**
Teatrografija / **296**
Filmografija / **312**
TV stvaralaštvo / **325**
Ostvarenja u radio-dramskom programu / **332**
Predstave JDP-a za vreme direktorskog mandata Branka Cvejića / **334**
Gostovanja JDP-a za vreme direktorskog mandata Branka Cvejića / **337**
Nagrade / **344**

IN MEMORIAM / 351

Izbor tekstova i izjava objavljenih u medijima

Bojan Munjin – *Igrao je koliko je i do kada mogao* / **351**
Ante Tomić – *Bane Bumbar je ostao pošten i čvrst (odlomak)* / **355**
Bobo Jelčić – *Umetnik, alo, trebao si videti kako su se smejali* / **357**
Marina Milivojević Mađarev – *Diskretni heroj (iza) scene* / **357**
Nada Perišić Popović – *Moj drug iz Pete beogradske* / **360**
Tanja Mandić Rigonat / **360**
Milan Marić / **361**
Vito Taufer / **361**
Ksenija Radulović – *Srpska kultura se ogrešila o Branka Cvejića* / **361**

Na sahrani, 1. avgust 2022.

Bojana Cvejić – *Za tatu* / **362**
Žarko Cvejić – *O ocu* / **363**

Na komemoraciji u JDP, 7. oktobar 2022.

Tamara Vučković Manojlović / **364**
Gorčin Stojanović / **364**
Dino Mustafić / **366**
Biljana Srbljanović / **367**
Svetozar Cvetković / **368**
Voja Brajović / **370**
Bogdan Diklić / **371**
Rajko Grlić / **372**

UZ ZAHVALNOST / 373

INDEKS FOTOGRAFIJA / 378

REGISTAR IMENA / 385

I. Branko Cvejić

Beka Vučo

Knjiga

Pred nama je knjiga o Branku Cvejiću. Sačinjena od niza autorskih tekstova, ona nije samo važan dokument o jednom izuzetnom umetniku i njegovim dostignućima u oblasti kulture i umetnosti, u gradu, zemlji i celom regionu bivše Jugoslavije, već i o godinama zajedništva, o druženju, bliskosti, radu, prolasku vremena, pokušajima razdvajanja...

Sećanja nas kroz knjigu vode od vremena kada je Branko Cvejić zakoračio u svet umetnosti, pa sve do poslednjih uloga i proba. Sada, kad on više nije sa nama, ova knjiga ima posebno dubok smisao jer govori o prošlosti, koja se nekada lako i zaboravlja. Govori o našem razumevanju i razmišljanju o vremenu koje smo zajedno proživeli. Podseća sve nas – kolege, prijatelje, drugare, poznanike i, naravno, najbližu porodicu – na ljubav i odanost koju smo uzajamno negovali, na plemenitost duha koja je krasila Cveju i koju nam je tako velikodušno podario. Slika tog dobrog i skromnog čoveka, punog duhovitosti i ironije, ali ne zaobilazi ni njegove izlive temperamenta, kao ni vrlinu praštanja. Prisećamo se događaja, anegdota, čitamo o tome gde smo zajedno bili i putovali, kako smo cenili ukazano poverenje koje smo imali. Sećamo se sa setom i tugom, ali i sa radošću što smo delili trenutak istog vremena, što smo zajedno bili svedoci jednog doba koje je ostavilo duboke rane i tragove u našim životima. Srećni smo što smo ga poznavali. Sa Cvejom smo.

Knjiga je koncipirana u osam poglavlja, koja predstavljaju Cvejićeve važne životne i profesionalne korake (napustio nas je zakoračivši u osmu deceniju), no nije hronološki građena, iako se to nije u potpunosti moglo izbeći. Takav koncept vodio nas je da autore tekstova i sećanja nalazimo ne samo među bliskim saradnicima u oblasti kulture, „drugarima iz pozorišnog i umetničkog sveta”, već i u njegovom privatnom okruženju, pre svega u porodici i među bliskim dugogodišnjim prijateljima. Pokušali smo, koliko je moguće, da knjigu oslobodimo patetike i da u isto vreme unesemo nešto i od samog Cveje – njegov duh i šarm, poneku šalu, ali i odmerenost, eleganciju u izrazu i tonu, dostojanstvo, korektnost i pre svega jedan građanski duh. Kroz mnoštvo autorskih tekstova provejavaju i naznake vremena u kome je Cveja živeo i stvarao – od dana informbirovske Jugoslavije kada je rođen, do građanskog posleratnog Beograda, preko Titove Jugoslavije i zlatnog doba socijalizma, do turbulentnih devedesetih i raspada Jugoslavije, ratova na Balkanu, pada diktatura, kratkih demokratskih uzleta i, najzad, do današnjeg stanja letargije, osećanja nemoći.

Da li bi Cveja voleo da se o njemu piše knjiga? Koliko bi se protivio, ljutio, odbijao? Da li bi priznao da mu se ideja, ipak, dopada? Koliko bi dodavao, oduzimao? Ili bi jednostavno rekao: „Ovo uopšte ne dolazi u obzir, to brišite...”, ili „E, a ovo, to dodajte...” Nažalost, to nikada nećemo znati. Neosporno, nedostaje nam njegov sud, reakcija, odgovori na mnoga pitanja koja smo imali. Sigurni smo da knjiga ima propusta, da je nešto zaboravljeno, da nešto nije dovoljno naglašeno, da neko i nešto nije prisutno, da nečije ime nedostaje, da se neke stvari i ponavljaju. Ništa namerno. Jedan od razloga za nastanak knjige, uz one lične i emotivne, sigurno je poštovanje, stvaranje potpune slike umetnika koji je uvek prisutan. Čist, odgovoran i uspešan. Na sceni i filmu/TV-u, u kuloarima i hodnicima teatarskog rukovođenja, pred publikom,

kod kuće, u javnom životu, uz građansko rasuđivanje, uvek na pravoj strani... I diljem bivše Jugoslavije, kroz borbe i turbulentna vremena..., sve do evropskih vrhova.

To je prisutnost umetnika koji je svoj radni vek nesebično posvetio umetnosti i kulturi, uz sve svoje visoke etičke, estetske i političke vrednosti. Za Cvejićem ostaju dela od krucijalne važnosti i vrednosti za težinu vremena u kojima je delovao, kao i dostignuća koja nisu uvek bila priznata od kulturnih zvaničnika onako kako je to zaslužio. Ova knjiga je korak odavanja posebnog priznanja tom činu nesebične prisutnosti i delovanja u našoj kulturi i umetnosti.

Ono što se neosporno nameće i što je za sve nas koji smo radili na knjizi bila neka svetla tačka jeste činjenica da smo radili puna srca, zdušno, sa neizmernom ljubavlju i dubokim poštovanjem tog našeg savremenika, i da smo, praktično, knjigu „preživljavali” SA Cvejom. Posebna nam je želja da njegovi unuci – Zora, Ajle i Branko – kojima je knjiga i posvećena, kada odrastu, čitajući je, bolje spoznaju ko je bio njihov deda koji ih je neizmerno voleo. Želja nam je takođe da umetnička publika, ona koja ga je poznavala, kao i ona šira do koje ova knjiga stigne, oda priznanje i ne zaboravi čoveka koji je tako mnogo svima nama dao.

I posle njegovog odlaska, mi ostajemo Sa Cvejom.

„Da
nije vetra,
pauci bi nebo
premrežili.”

2. Na snimanju *Grlom u jagode*

Srđan Karanović

Sa Cvejom

Počeli smo da se družimo kao tinejdžeri, krajem pedesetih godina prošlog veka. Drugarima i meni pričao je kako je došao kući sa klizanja na Tašmajdanu i pokušao da u stanu svojih roditelja okači mokre šljičuge na cevi od etažnog grejanja. Njegov otac Žarko, najdublji bas koga sam ikada čuo, opomenuo ga je da se klizaljke suše u kupatilu. Cveja ih je poneo ka kupatilu pevušeći tada popularnu pesmicu „Šu šu litl grl!”. Otac, koji je već bio pomalo nagluv, u tom trenutku lupio mu je čušku rekavši: „Ocu da kažeš kuš, balavče jedan?” Toj sceni nalik na slepstik komediju svi smo se smejali, najviše sam Cveja.

Jednom je došao po mene da idemo u bioskop i, dok sam obuvao cipele, otišao je u kuhinju gde je moja majka kuvala ručak. Prema njenim rečima, odmah je prišao šporetu, podigao poklopac i prstima uzeo komadić jela koje se krčkalo. Probao ga je kao nepozvani degustator i rekao: „Tetka Višnja, mogli ste da umutite još jedno jaje”. Mama se zgranula. Kako jedan klinac može njoj, iskusnoj domaćici, da se meša u posao! Moja majka ga je volela kao sina i on joj pomagao kad god ja nisam mogao, do kraja njenog života. Dok sam radio u Bostonu, on joj je s Kalenićeve pijace čak donosio prasetinu iz pečenjare. Grdio sam ga kad sam čuo za to i podsećao ga na njenu gojaznost, godine i muke s krvnim pritiskom. On se samo smejljio: „Pusti ženu kad voli. Bar malo. Tražila je i repić ako je reš”.

Na letovanjima s Domom pionira na Jakljanu blizu Dubrovnika, posle našeg klinačkog rada na predstavama *Hamlet* i *Čarlijeva tetka*, kad smo prerasli pionirski uzrast, upravnik Doma i letovališta drug Gaja prekomandovao je nas nekoliko u instruktore. Cveju nije hteo jer je bio godinu dana mlađi. Instruktori su navodno imali zaduženja, ali i privilegije. Jedini su smeli da veslaju u dva jadrnjakava čamca po malom zalivu i okolo vozikaju najmlađe pionire. Cveja je morao sa ostalima da stoji u stroju, dok smo mi instruktori stajali sa strane kao nekakvi narednici ili vodnici. Jednom su se pojavila dva radnika iz Pirota da nam očiste i isprazne septičke jame. Gaja je odredio Cveju da ih čamcem izveze do ivice zaliva, gde su prosipali u more fekalije iz đubretarskih kanti. Cveja se ljutito usprotivio tvrdeći da nije instruktor i da njemu nije dozvoljeno da upravlja čamcima. Ta nemala rasprava završila se kada mu je Gaja rekao: „Drugo su, Cvejiću, deca, a drugo govna”. Cveja je morao da izvrši zadatak, uz surovi podsmeh celog letovališta. Podneo je to ljutito i hrabro. Stisnuo je zube i krenuo. Kasnije nam je pričao da mu nije najteže palo to što su se kante malo prelivale, već što su Piroćanci bili u paničnom strahu da će se čamac prevrnuti, a oni udaviti. Nisu znali da plivaju. Kasnije smo i mi instruktori morali da veslamo svoje ture sa Piroćancima. Deci iz letovališta više nismo bili zanimljivi i nama se nisu smejali. Posle je Cveja „unapređen” u instruktora.

Nastavili smo druženje i u Petoj beogradskoj gimnaziji. On je sve češće odlazio u amatersko pozorište Dadov i počeo da igra prve uloge. Ja sam se priključio Kino klubu Beograd. Često smo se sretali i s divljenjem saopštavali jedan drugom prva ozbiljna pozorišna i filmska saznanja. Odlazili smo zajedno u bioskope i pozorišta. Već je tada znao, ili bar slutio, da on nije glumac za sve uloge. Zbog toga je najviše uživao u filmovima u kojima su igrali puniji glumci, kao što su Čarls Lajton, Zero Mostel, Piter Justinov, Rod Stajger, Orson Vels u starijim godinama i drugi. Verovatno je još tada slutio ili i znao da neće moći da igra Romea, kneza Miškina ili Lorencaća, ali da će za njega biti posla ako se usudi da krene tim putem.

Mi, učenici Pete beogradske i Pete zagrebačke gimnazije krenuli smo na marš tragom Sedme neprijateljske ofanzive. Kad smo polazili iz Drvara, Cveja i ja smo dobili jednu čaturicu vode za nas dvojicu. Pošto sam ranije bio na maršu tragom Pete neprijateljske ofanzive, kao navodno iskusan planinar savetovao sam Cveji: „Nemoj da piješ vodu kad ti se pije. Ni prvi, ni drugi, pij tek treći put”. Uspon je bio dugačak i strm. Svi smo se teško peli s rančevima na leđima, znojili se, stenjali. Kad smo konačno stigli na vrh i stali da se odmorimo, Cveja je zgrabio zajedničku čaturu i zadihano najozbiljnije izustio: „Pije mi se prvi put, pije mi se drugi put, pije mi se treći put” i ispio čaturu do dna. Ostao sam žedan i ljut do prvog izvora. On se kasnije pravdao: „Šta sam mogao? Bio sam žedan”.

Iste školske godine primljeni smo na akademije. On u Beogradu na odsek glume, ja u Pragu na odsek filmske režije. Bio je opčinjen raznim tajnama zanata koje je morao da savlada. Od vežbi dikcije do muke sa premetom strance. Tada je naučio i da dubi na glavi. Kad smo se sretali u Beogradu ili Pragu gnjavio sam ga svojim saznanjima o mikroglumi, o glumcima i naturščicima u filmovima Ermana Olmija, Miloša Formana, Fransa Trifoa, Roberta Bresona, kod kojih se ne vidi da glume. Zajedno smo se divili navodnom češkom naturščiku Vladimiru Puholtu, za koga se ispostavilo da je školovani glumac, podjednako briljantan u pozorišnim ulogama kao i u filmovima *Crni Petar* i *Ljubav jedne plavuše*. Ta laka gluma bez glume obojicu nas je oduševljavala.

Prvi put nas je posetio u Pragu sa grupom studenata sa naše akademije za pozorište, film, radio i televiziju, koja je kasnije dobila ime Fakultet dramskih umetnosti. Posetili su svoje kolege na DAMU (Pražka pozorišna akademija), gledali predstave, prvi put probali tatar biftek, koji se nudio i u ekspres restoranima. Zatim su kolektivno krenuli za Beč. Cveja mi je kasnije pričao da je u večernjem vozu bila velika gužva i da nikako nije mogao da nađe mesto da privilegije. Primetio je da je susedni vagon potpuno prazan. U njemu se ispružio i zaspao. Kad se probudio, shvatio je da se nalazi u vagonu ostavljenom na sporednom koloseku male železničke stanice. Ubrzo su vagon opkolili železničari i naoružani vojnici. Stražarno su ga sproveli do stanične zgrade pored mnogih ograda od bodljikave žice. Cveja, bez kaputa i pasoša, bukvalno se našao na granici „gvozdene zavese”. Strepeo je da će ga možda uhapsiti kao begunca koji želi ilegalno da pređe sa Istoka na Zapad. Sledili su telefonski razgovori, telegrami, radili su teleprinteri. Cveju su zatim strpali u lokomotivu, kojom se, verovatno takođe pod stražom, posle kraće vožnje našao na stanici graničnog prelaza. Tamo ga je sačekao, s pravom ljut, njegov profesor i vođa puta Minja Dedić i, ponovo u pratnji vojnika, odveo do voza koji ga je sve vreme čekao. Drugovi su ga pozdravili aplauzom. Voz je konačno krenuo ka Beču.

Pre mene je postao profesionalac kad je primljen u Jugoslovensko dramsko pozorište sa svojim mladim kolegama, kasnije poznatim kao Bojanove bebe. Bio je oduševljen poznanstvima sa bardovima Jugoslovenskog dramskog, sa kojima je igrao na sceni i često sedeo u pozorišnom bifeu. Radosno je prepričavao anegdote s Milivojem Živanovićem, Viktorom Starčićem, Mirom Stupicom, Milanom Ajvazom, Karlom Bulićem i drugima. Dobio je i zapaženu ulogu u filmu *Višnja* na Tašmajdanu. Kupio je i prvi automobil, kojim nas je velikodušno vozikao okolo, kad treba i kad ne treba. Bio je odličan vozač, mada je celog života plaćao kazne za pogrešna parkiranja. Sarađivali smo i na nekim od mojih prvih dokumentarnih emisija na Televiziji Beograd. Uspeo je da upiše i čak položi kurs u Kino klubu Beograd. Kasnije mi je zdušno pomagao, zvanično kao asistent, na prvim igranim filmovima *Društvena igra* (1972) i *Miris poljskog cveća* (1977).

Uspešno me je nagovarao da uporno pokušavamo da nas uveče, kao neafirmisane klince, puštaju u Klub književnika, kod Ive i Bude. Govorio je: „Tamo su svi”.

Danas mi se čini da nije bilo Cveje i našeg druženja, ne bi bilo ni serije *Grlom u jagode* (1976), ni Baneta Bumbara, ni filma *Jagode u grlu* (1985). Serija, film i uloga bili su mu tačno po meri, mada sam ja, uz pomoć Rajka Grlića, imao i drugih namera. Cveja je od početka znao da seriju pišemo za njega. Uživao je, mazio i pazio Rajka i mene dok smo je, s prekidima, pisali gotovo godinu dana. Nove zamisli delili smo s njim dok smo od njih pravili pojedine scene ili pleli priče i sudbine. Uživao je. Predlagao nove ideje. Na moj predlog listao je stare *Politike* i sakupljao podatke šta se koje godine dogodilo. Kao retko kad u istoriji mog posla, koliko ja znam, glavni glumac spremio je i shvatio ulogu i pre kraja pisanja scenarija. Malo smo radili na ulozi tokom samog snimanja. Pažljivo je slušao moja uputstva, ali ne uvek i objašnjenja. Govorio je: „Pusti me, znam kako ću”. I najčešće je bio u pravu.

Koliko god je bio svestan da nije glumac za sve uloge, ne sećam se da je ikad zavelo kolegama ili ih nepotrebno kritikovao. Kad sam pravio ogromnu podelu od 186 uloga za celu seriju *Grlom u jagode*, Cveja mi je velikodušno preporučio da razmislim o glumcima koje nisam dovoljno poznao. To su bili, između ostalih: Aleksandar Berček, Rahela Ferari, Đurđija Cvetić, Josif Tatić, Cvijeta Mesić, Dragan Zarić, Miodrag Radovanović. Tada su probna snimanja još bila retka i skupa. Sretao sam se s tim glumcima, razgovarao, gledao ih u predstavama i na kraju sam prihvatio sve Cvejine „kandidate”. Bez njihovog doprinosa serija bi sigurno drugačije izgledala.

Pripreme za seriju bile su duge i komplikovane. Na Cveju nisam obraćao dovoljno pažnje. Pred sam početak snimanja primetio sam da je u međuvremenu drastično oslabio. Šta da radim? Bane Bumar je trebalo da bude pomalo „trapavi buca”. On se pravdao da je ipak glavni lik i da mora da se dopadne raznim devojkama s kojima se zabavlja u raznim epizodama. Bio sam ljut. Morao sam da se snalazim s tesnim kostimima i da se pouzdam u njegove postojeće obraščiće. Nikad ni pre ni posle rada na ovoj seriji nije bio mršaviji i tada je, daleko od snimanja, bio pravi Bane Bumar. Dok mu je zdravlje to dozvoljavalo.

U to vreme je, koliko se sećam, ostvario značajne uloge u predstavama *Dundo Maroje* (Petrunjela!), *Vasa Železnova*, u filmu *Slučaj Harms*. Kasnije u predstavama *Pučina*, *Golubnjača* i *Mrešćenje šarana*. I dalje je čitao moja scenarija za filmove o kojima sam maštao, i dalje sam ja odlazio na probe predstava u kojima je igrao. Bili smo, kao prijatelji, jedan drugom „rame za plakanje” i te kako razmenjivali ideje i predloge.

Bio sam pomalo ljubomoran što ga je pozorište sve više interesovalo i što je sve ređe odlazio u bioskop. Pomalo uvređen, prebacio sam mu da su za njega i njegove kolege uloge na filmu i televiziji samo prilika za bolju zaradu i sticanje popularnosti. Pogledao me je, osmehnuo se i samo slegnuo ramenima. Možda je dodao: „Jebiga”.

Kasnije se, kao zamenik Jovana Ćirilova, i još kasnije, kada je postao upravnik Jugoslovenskog dramskog pozorišta, još više posvetio svojoj matičnoj kući, ali se privremeno odrekao glume u njoj. Pošteno i velikodušno.

Igrom sudbine preko 40 godina stanovali smo u istom soliteru. Često bih ga ujutro sretao u liftu. Bio je gotovo uvek u odelu, bez kravate, s tankim šalom, sveže obrijan i s blagim mirisom „after šejva”. Ličio je na pravog, ozbiljnog upravnika.

Za film *Jagode u grlu* nije držao dijetu. Dozvolio sam mu jedino da ležerno oko vrata nosi šal koji mu je prikrijavao trbuh. Poslednjih godina nekad i sam nosim šal iz sličnih razloga.

Posle raspada Jugoslavije putovao je po regionu i svetu, uspešno odvodio predstave JDP-a na gostovanja. Dovodio je reditelje iz raznih republičkih centara, danas nezavisnih regionalnih država, da u njegovom matičnom pozorištu i dalje opravdavaju ime pozorišta i osnovni koncept. Obojica smo znali da se Jugoslavija ne može nikad vratiti, ali smo se, svako na svoj način, trudili da sačuvamo bar jugoslovenski kulturni prostor koji smo toliko voleli. Srećom, u tome nismo bili sami.

Na proslavama Božića, Uskrsa, slave Đurđić i njegovog rođendana bio sam često prisutan u domu Cvejića, ljubazno gošćen od njegove Vesne i dece Bojane i Žarka. Kao prijatelj i kum. On se silno radovao tim praznicima sa puno gostiju i u njima iskreno uživao. Kad ne bih bio prisutan na nekoj od tih proslava, javio bih se ujutru, makar bio i daleko, i rekao „Srećan praznik”. On bi mi odgovorio sa „Hristos se rodi” ili „Hristos uskrese”, zavisno od praznika. Onda bih i ja rekao „Vaisitnu se rodi” ili „Vaistinu uskrese”. Jednom sam ga u šali pitao zašto on meni nikad ne čestita moje praznike, na primer 1. maj? Nije mi odgovorio i nikada mi nije čestitao 1. maj. Samo rođendane i Nove godine.

Voleo je povremeno da kuva. Bio je ponosan na svoj tatar biftek, kojim je častio svoje goste. Kad bih u restoranu slučajno poručio tatar biftek, on bi se malkice nadurio: „Šta će ti? To jedeš kod mene”.

Kada je kao upravnik Jugoslovenskog dramskog pozorišta bio prinuđen da se penzionise, svom strašću posvetio se glumi. Mislim da je s godinama bio sve bolji i studiozniji glumac. Naročito kad mu je bilo stalo do neke uloge. Uživao je u novim predstavama i napornim gostovanjima po zemlji i regionu, u snimanjima raznih televizijskih serija. Pomagao je mnogim prijateljima i poznanicima, i kad je trebalo i kad nije. Možda najviše meni.

Sve češće smo se jedino vidali u kafiću pored naše zgrade. On bi poveo u šetnju svoje kućence Kiću i svratio da sa mnom popuši cigaretu, iako zvanično nije pušio već nekoliko godina. Od tada je postao nekako nervozniji, rastrzaniji. U kafiću bi se malo opustio. Pričali smo o predstavama i filmovima koje su već radili drugi. Ukusi su nam se poklapali. Često je stizao i na Kalenićevu pijacu, odakle mi je donosio i somborski sir koji je kupovao i svojoj porodici. Bio je ponosan što ga svi prodavci prepoznaju kao Bana Bumbara i pitaju šta će se desiti u sledećoj epizodi nove serije u kojoj je tog trenutka igrao. Često su nam prilazila deca, a često i odrasli, želeći da sa njim naprave selfi. Uvek je pristajao.

U jednom trenutku Jugoslovenska kinoteka nameravala je da restaurira i digitalizuje film *Jagode u grlu* i da ga svečano prikaže u svojoj Sali „Makavejev”. Međutim, nikako nisu mogli da pronađu negativ. Ispričao sam to Cveji. On se oduševio idejom: „Pozvaću celu familiju, prijatelje i kolege, sve, sve, sve i reći: Evo, ovako ja glumim!” Nažalost, Jugoslovenska kinoteka nije uspevala da pronađe negativ ili nije uspevala da se s novim vlasnikom filma dogovori o restauraciji.

3. Pred snimanje filma *Jagode u grlu*

4. Na proslavi 40 godina od emitovanja TV serije *Grlom u jagode*